

Žilinská univerzita v Žiline
Univerzita tretieho veku

M. R. Štefánik vo filatelii, filokartii a numizmatike

Vypracoval: RNDr. Jozef Piváček
Vzdelávací program: Zberateľstvo

Ak. rok: 2023/2024
Semester: 6
Ročník: III.

Obsah:

1. Úvod.....	3
2. M. R. Štefánik vo filatelii, filokartii a numizmatike	5
2.1 M. R. Štefánik vo filatelii.....	5
2.1.1 Známky s portrétom M. R. Štefánika.....	5
2.1.1.1 Československo (1918 - 1939).....	5
2.1.1.2 Slovenský štát/republika (1939 – 1945)	6
2.1.1.3 Londýnsky hárček 1943	6
2.1.1.4 Československo (1945 - 1993).....	8
2.1.1.5 Slovenská republika	9
2.1.1.6 Francúzska Polynézia.....	12
2.1.2 Známky spojené témou s M. R. Štefánikom.....	13
2.1.3 Neprijaté návrhy známok	17
2.1.4 Suvenírové známky s 0 € hodnotou	17
2.1.5 Príležitostné poštové pečiatky.....	18
2.1.6 Personalizované tlačové listy	21
2.1.7 Príležitostné poštovné lístky s prítlačou	22
2.2 M. R. Štefánik vo filokartii	24
2.3 M. R. Štefánik v numizmatike	26
2.3.1 Bankovky	26
2.3.2 Nezrealizované návrhy bankoviek	29
2.3.3 Suvenírové bankovky s 0 € hodnotou	30
2.3.4 Suvenírové bankovky Gábrišovky	31
2.3.5 Mince.....	32
2.3.6 Medaily.....	37
3. Záver.....	40
4. To najdôležitejšie o mojej ročníkovej práci.....	41
5. Zoznam použitej literatúry.....	42

1. Úvod

“PRAVDE VERIŤ, PRAVDU ŽIŤ A PRAVDU BRÁNIŤ”

(M. R. Štefánik)

Milan Rastislav Štefánik (nar. 21. júla 1880 v Košariskách – † 4. mája 1919 v Ivanke pri Dunaji pri leteckom nešťastí) bol slovenský astronóm, vedec a vynálezca, fotograf, vojenský letec, brigádny generál ozbrojených síl Francúzska, organizátor, diplomat, politik a štátnik. Mal najväčšiu zásluhu na formovaní česko-slovenského zahraničného odboja počas prvej svetovej vojny. Zohral dôležitú úlohu pri organizovaní česko-slovenských légii a sprostredkovaní kontaktov na francúzskych štátnych funkcionároch [1].

Bol jedným z vedúcim predstaviteľom česko-slovenského zahraničného odboja usilujúceho sa o rozchod s Rakúskom-Uhorskom a utvorenie samostatného štátu Čechov a Slovákov. V roku 1915 nadviazal spoluprácu s Tomášom Garriguom Masarykom a Edvardom Benešom, s ktorými v Paríži spoluzakladal Národnú radu česko-slovenskú. V októbri 1918 vznikla samostatná Československá republika a Štefánik sa stal ministrom vojny prvej československej vlády. V januári 1919 sa vrátil do Paríža, kde sa zúčastnil mierových rokovaní. Pri návrate na Slovensko tragicky zahynul pri havárii lietadla [2].

M. R. Štefánik patrí medzi najvýznamnejšie postavy slovenských a československých dejín. Z uvedeného dôvodu je ho možné zaradiť k tým osobnostiam, ktoré sa najčastejšie objavujú na našich poštových známkach, bankovkách a minciach. Je dokonca najviac zobrazovanou osobnosťou

na bankovkách, ktoré obiehali na našom území, jeho podobizeň sa objavila celkom na štyroch oficiálne vydaných bankovkách.

Zaujímavosťou je, že na všetkých jeho oficiálne vydaných známkach, bankovkách a minciach je použitý rovnaký portrét. Je zobrazený vo vojenskej uniforme, keďže bol príslušníkom francúzskej armády. Ďalšie jeho podobizne môžeme nájsť najmä na príležitostných poštových pečiatkach, príležitostných korešpondenčných lístkoch a medailách.

Účelom tejto práce je poskytnúť zberateľovi v oblasti filatelie, filokartie a numizmatiky rozšírený prehľad vydaných zberateľských predmetov súvisiacich s témou M. R. Štefánika.

2. M. R. Štefánik vo filatelii, filokartii a numizmatike

2.1 M. R. Štefánik vo filatelii

2.1.1 Známky

Vo filatelii (katalógy Michel [3] [4], Stampworld [5]) môžeme nájsť oficiálne známky s portrétom M. R. Štefánika vydané Československom, Slovenskou republikou, Francúzskom, Francúzskou Polynéziou. Okrem toho existuje ešte privátne vydanie s jeho portrétom na známke spolu s E. Benešom a T. G. Masarykom (tzv. *Londýnsky hárček 1943*). Ďalej portrét M. R. Štefánika je súčasťou známkových hárčekoch Českej republiky a Guinei.

2.1.1.1 Československo (1918 - 1939)

Prvou samostatnou vydanou známkou s M. R. Štefánikom bola známka Československa s nominálnou hodnotou 50 h, ktorá bola vydaná 18. mája 1935. V roku 27. 5. 1936 vychádza známka M. R. Štefánika s nominálnou hodnotou 60 h v rámci série osobností (J. A. Komenský, E. Beneš, M. R. Štefánik, T. G. Masaryk). Treťou známou s portrétom M. R. Štefánika je známka 50 h vydaná 21. novembra 1938. 30. marca 1939 ešte vychádza posledná predvojnová poštová známka Československa, na ktorej je portrét M. R. Štefánika s nominálnou hodnotou 60 h. Autorom všetkých týchto známok bol český grafik a rytec Bohumil Heinz (1894 – 1940) . Uvedené známky sú zobrazené na obr. 1.

Obr. 1. M. R. Štefánik na poštových známka Československa (1918 – 1939)

Poštové známky M. R. Štefánika z rokov 1936-1939 sa počas ďalšieho obdobia roku 1939 používali na Slovensku s pretlačou “Slovenský štát 1939” a na území Čiech a Moravy s pretlačou „Böhmen und Mähren Čechy a Morava” (obr. 2). Svoju pretlač malo aj územie Sudet [3] [5].

Obr. 2. Pretlače na československých poštových známkach M. R. Štefánika

2.1.1.2 Slovenský štát/republika (1939 – 1945)

Pri 20. výročí úmrtia M. R. Štefánika vydala Slovenská pošta sériu pamätných známok s jeho portrétom. Znamky platili iba jeden deň, 4.5.1939 (obr. 3).

Obr. 3. M. R. Štefánik na známkach Slovenskej pošty z roku 1939

2.1.1.3 Londýnsky hárček 1943

V roku 1943 bol vydaný výstavný suvenírový hárček (bez poštovej platnosti) so súhlasom československej exilovej vlády v Londýne pri príležitosti „Výstavy československých známok v Londýne” usporiadanej k 25. výročiu vzniku Československa (obr. 4). Autor rytín známok a hárčeka bol pravdepodobne francúzskej národnosti (chyby v textoch). Okrem štyroch rytín reprodukcii už

skôr vydaných československých známok (5 Kč Praha - č. 343, 3 Kč Bratislava - č. 313, 2 Kč Velehrad - č. 238 a 1 Kč Jasiňa - č. 236) bola vytvorená nová známka s montážou reprodukcií troch vydaných československých známok s nominálnou hodnotou 10 Kč (portréty: Edvard Beneš, portrét bol stranovo obrátený - č. 314, Tomáš Garrigue Masaryk - č. 176, Milan Rastislav Štefánik - č. 291) [6].

Obr. 4. Londýnsky hárček 1943

2.1.1.4 Československo (1945 - 1993)

V rokoch 1945 – 1947 vychádza séria 16 poštových známok E. Beneša, T. G. Masaryka a M. R. Štefánika. M. R. Štefánikovi je venovaných 6 známok s nominálnymi hodnotami 30 h, 80 h, 1 Kč, 2,40 Kč, 10 Kč a 20 Kč (obr. 5). Autorom týchto poštových známok bol český rytec, tvorca mnohých poštových známok, bankoviek, grafik a rytín, Jindřich Smidt (1897 -1984) [3] [5].

Obr. 5. Poštové známky M. R. Štefánika zo série z rokov 1945 - 1947

4. mája 1969 vychádza pri príležitosti 50 rokov úmrtia M. R. Štefánika poštová známka Československa v nominálnej hodnote 60 h (obr. 6). Známkou navrhol akademický maliar, grafik, ilustrátor, nestor slovenskej známkovej tvorby Jozef Baláž (1923 - 2006), Rytcom bol český grafik a rytec Josef Herčík (1922 – 1999). Poslednou poštovou známkou Československa s portrétom M. R. Štefánika bola známka historickej Bratislavy (obr. 7) vydaná 21. júla 1990 (grafik a rytec Martin Činovský).

Obr. 6. 50 rokov od úmrtia M.R. Štefánika

Obr. 7. Historická Bratislava

Obálky prvého dňa a hárček k poštovým známkam M. R. Štefánika z rokov 1969 a 1990 sú uvedené na obr. 8.

Obr. 8. Obálky a hárček so známkami M. R. Štefánika

2.1.1.5 Slovenská republika

Slovensko a Francúzsko 3. mája 2003 spoločne vydávajú poštové známky k pamiatke na M. R. Štefánika (obr. 9 a 10). Autori známok sú Jozef Baláž a Martin Činovský [7].

Obr. 9. Spoločné vydanie poštových známok M. R. Štefánika v roku 2003

Obr. 10. Obálky prvého dňa a pamätné listy spoločného vydania poštových známok M. R. Štefánika z roku 2003

Pri 100. výročí úmrtia M. R. Štefánika Slovenská pošta vydáva 3. mája 2019 príležitostnú poštovú známku v hárčekovej úprave venovanú Československým légiam a M. R. Štefánikovi (obr. 11). Výtvarný návrh známky spracoval Dušan Kállay, rytinu František Horniak [7] [8].

Obr. 11. Československé légie a Milan Rastislav Štefánik

2.1.1.6 Francúzska Polynézia

M. R. Štefánik bol aj francúzsky občan a brigádny generál ozbrojených síl Francúzska, jeho pamiatke sa venujú aj 2 známky Francúzskej Polynézie. V roku 2018 vydaná poštová známka pri príležitosti Svetovej výstavy známok v Prahe a v roku 2019 vydaná poštová známka k 100. výročiu úmrtia M. R. Štefánika (obr. 12) [5] [9].

Obr. 12. M. R. Štefánik - Francúzska Polynézia

2.1.2 Známky spojené témou s M. R. Štefánikom

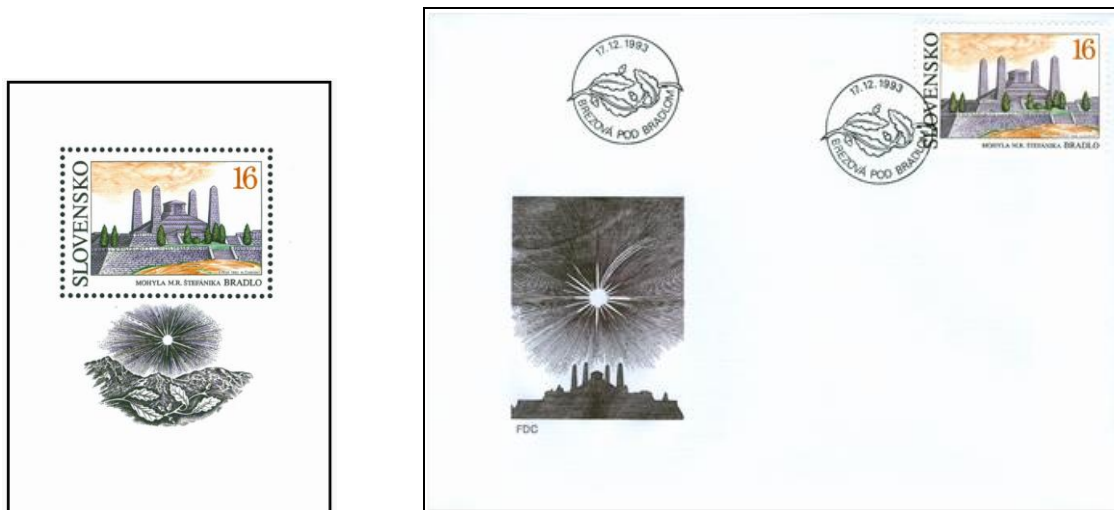
Okrem známok s portrétom M. R. Štefánika boli vydané ďalšie známky, ktoré priamo súvisia s jeho osobnosťou. Príkladom týchto známok je jeho mohyla na Bradle a lietadlo Caproni Ca 33, na ktorom havaroval.

Pri príležitosti výstavy poštových známok v Bratislave v roku 1937 vydala Československá pošta hárček (výtvarný návrh K. Vik, rytina K. Seizinger) s dvoma príležitostnými známkami 50 h (modrá - Tatry) a 1 Kč (červená - Bradlo). Hárček bol v predaji iba na výstave o od 24. 10. do 21. 11. 1937 (obr. 13). Známky z hárčka sa predávali aj samostatne.

Obr. 13. Poštová známka s Bradlom a príležitostný hárček k výstave poštových známok 1937

Ďalšia poštová známka v hárčekovej úprave (obr. 14) venovaná mohyle M. R. Štefánika na Bradle od slovenského architekta Dušana Jurkoviča bola vydaná dňa 17. 12. 1993. Výtvarný návrh známky je od Karola Felixa, výtvarný návrh hárčka od Františka Horniaka, rytinu známky spracoval Martin Činovský [7].

Obr. 14. Mohyla Milana Rastislava Štefánika Bradlo

Slovenská pošta 4. apríla 2019 vydala pri príležitosti 75. výročia Medzinárodnej organizácie civilného letectva (ICAO) poštovú známku s motívom lietadla typu Caproni Ca 33, na ktorom pred 100 rokmi havaroval M. R. Štefánik (obr. 15). Výtvarným autorom známky bol Marián Komáček [7].

Obr. 15. Poštová známka a FDC obálka 75. výročia organizácie civilného letectva (ICAO)

Portrét M. R. Štefánika môžeme nájsť aj na známkach Českej republiky. Sú to hárčky z rokov 2016, 2017 a 2018 venované téme "Boj o českou státnost" (obr. 16) [10].

Obr. 16. Boj o českou státnost - hárčky z rokov 2016, 2017 a 2018

Portrét M. R. Štefánika je aj na hárčeku Guinei z roku 2009 - vstup Slovenska do eurozóny (obr. 17) [5].

Obr. 17. Hárček známky Guinei z roku 2009 obsahujúci portrét M. R. Štefánika

2.1.3 Neprijaté návrhy známok

V rokoch 1919 až 1929 vzniklo viacero návrhov známok M. R. Štefánika, ktoré neboli prijaté (obr. 18). Aj keď návrhy známok od maliara Jaroslava Rijačka (1883 - 1953) neboli vydané vo forme poštových známok, ďalej boli vydávané a rozširované Svazem čsl. důstojníků - válečných invalidů [11].

Obr. 18. Neprijaté návrhy známok M. R. Štefánika

2.1.4 Suvenírové známky s 0 € hodnotou

Po štýle suvenírových 0 € bankoviek sa objavili aj privátne vydávané suvenírové známky s 0 € hodnotou. Príkladom takejto známky je 0 € známka od slovenského grafika Mateja Gábriša s portrétom M. R. Štefánika (obr. 19) [12].

Obr. 19. M. R. Štefánik na známke s 0 € hodnotou

2.1.5 Príležitostné poštové pečiatky

Príležitostné poštové pečiatky predstavujú druh poštovej dennej pečiatky používanej na pečiatkovanie poštových známok určených pre zberateľské účely. V období rokov 1993 - 2022 ich Slovenská pošta vydala niekoľko desiatok, najmä pri príležitosti výročia narodenia alebo úmrtia M. R. Štefánika (obr. 20). Oproti známkam a bankovkám nachádzame tu aj iné zobrazenia M. R. Štefánika ako vo vojenskej uniforme [7] [9].

Obr. 20. Príležitostné pečiatky vydané Slovenskou poštou

[illegible]

20

2.1.6 Personalizované tlačové listy

Personalizovaný upravený tlačový list z roku 2019 so známkou štátneho motívu k 100. výročiu úmrtia Milana Rastislava Štefánika je klasifikovaný ako polooficiálny - objednávka a grafický návrh bol z POFIS. Ďalší personalizovaný upravený tlačový list so známkou Štátny motív k 140. výročiu narodenia Milana Rastislava Štefánika vydal POFIS v roku 2022 (obr. 22) [7] [9].

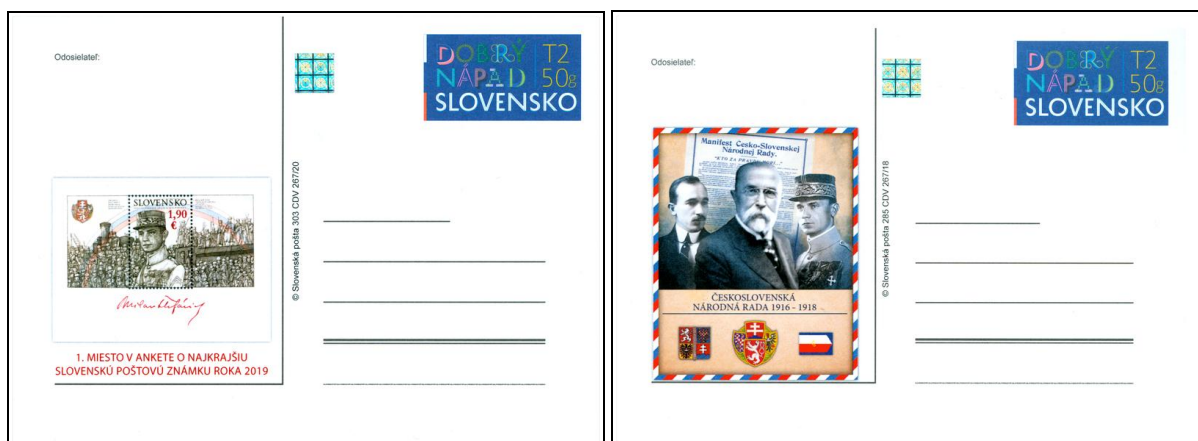
Obr. 22. Personalizované tlačové listy POFIS

2.1.7 Príležitostné poštovné lístky s prítlačou

Slovenská pošta doteraz vydala 4 príležitostné poštové lístky s prítlačou týkajúce sa M. R. Štefánika (obr. 23 a obr. 24) [7].

Obr. 23. Poštovné lístky s prítlačou k vyhláseniu výsledkov Ankety o najkrajšiu slovenskú poštovú známku 1993 a s prítlačou k 130. výročiu narodenia Milana Rastislava Štefánika

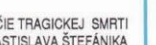

Obr. 24. Poštovné lístky s prítlačou k vyhláseniu výsledkov Ankety o najkrajšiu slovenskú poštovú známku 2019 a s prítlačou k Československej národnej rade 1916 - 1918

VERIŤ - MILOVAŤ - PRACOVAŤ

4. 5. 1994

75. VÝROČIE TRAGICKEJ SMRTI
MILANA RASTISLAVA ŠTEFANIKA

SLOVENSKA POŠTA

Odosielateľ:

90. výročie
tragickej smrti /
gen. M. R. Štefánika
* 2.5.2009 BREZOVÁ POD BRADIOM

PSB SIELE

GF 52-52 BREZOVÁ P.B./ 5-1994

90. výročie
tragickej smrti /
gen. M. R. Štefánika
* 2.5.2009 BREZOVÁ POD BRADIOM

90. výročie
tragickej smrti /
gen. M. R. Štefánika
* 2.5.2009 BREZOVÁ POD BRADIOM

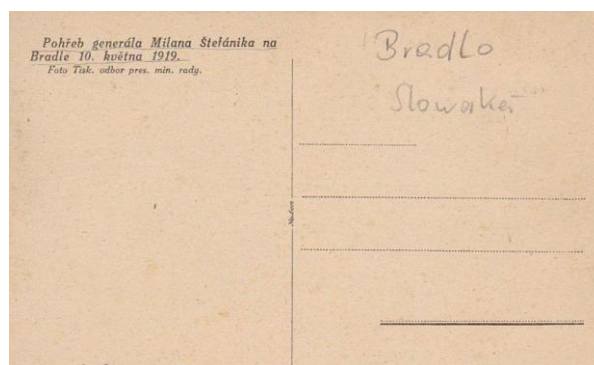
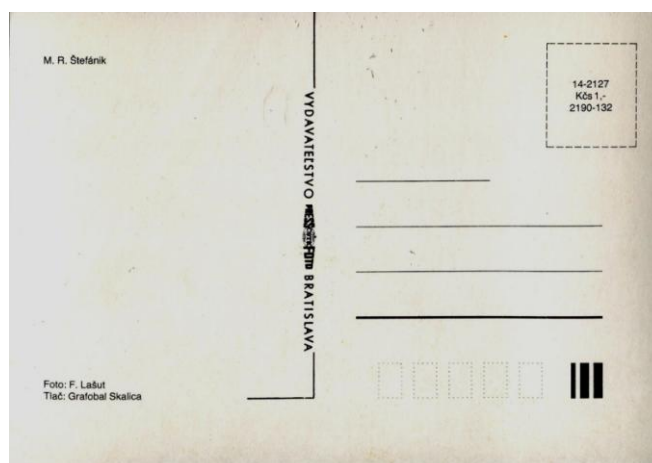
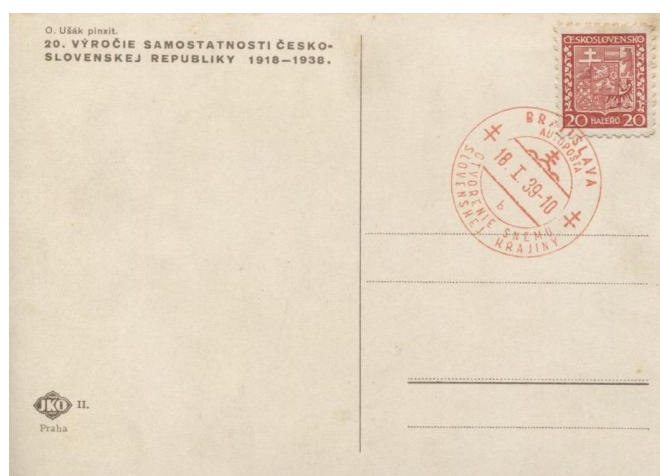

23

2.2 M. R. Štefánik vo filokartii

Významnosť osobnosti M. R. Štefánika dokumentujú aj vydávané pohľadnice s jeho portrétom. Najviac ich bolo vydaných asi v období rokov 1938-1945. Ukážka z pohľadníc s M. R. Štefánikom je na obr. 26 [11].

Obr. 26. Pohľadnice s M. R. Štefánikom a pohľadnica z jeho pohrebu na Bradle

2.3. M. R. Štefánik v numizmatike

2.3.1 Bankovky

Vôbec prvá bankovka, na ktorej bol Štefánik zobrazený, bola z roku 1926 a mala hodnotu 20 korún československých (obr. 27). Do obehu sa dostala o rok neskôr, v roku 1927. Bola to prvá československá bankovka, ktorá už nebola štátovka, t. j. bankovka vydávaná štátom. V roku 1926 vznikla Národná banka Československa a bola vybudovaná tlačiareň cenín v Prahe. Spomínaná bankovka s M. R. Štefánikom z nej vyšla ako prvá. Autorom návrhu bol Alois Mudruňka, rytec: Karel Wolf [13] [14].

Obr. 27. Bankovka 20 Kčs z roku 1926

Bankovka s Mohylou M. R. Štefánika na Bradle, symbolom spojeným s M. R. Štefánikom, v hodnote 20 korún slovenských (obr. 28) bola vydaná v roku 1939. Autormi bankovky boli Bedřich Fojtášek a Jindra Smidt [11].

Obr. 28. Bankovka 20 Ks z roku 1939

Bankovka v hodnote 50 korún československých (obr. 29) z roku 1945 patrí do tzv. *londýnskej emisie*. Zaujímavosťou je, že nakoľko im chýbal v Londýne portrét M. R. Štefánika, tak pri návrhu bankovky použili jeho portrét zobrazený na 60-halierovej známke z roku 1935 (M. R. Štefánik je na nej zobrazený bez generálskych hviezdičiek) a túto podobizeň po zrkadlovom otočení použili. Autorom návrhu bol Hugo Fleury, rytec J.A.C. Harrison [13] [14].

Obr. 29. Bankovka 50 Kčs z roku 1945

50-korunová bankovka z roku 1948 (obr. 30) platila síce do menovej reformy v roku 1953, no už v roku 1950 ju vtedajšia moc začala nahrádzať novou „budovateľskou“ bankovkou, na ktorej bol zobrazený baník so zbíjačkou. Autormi bankovky s M. R. Štefánikom boli Ladislav Jirka, Bedřich Fojtášek a Štefan Bednár [13] [14].

Obr. 30. Bankovka 50 Kčs z roku 1948

Bankovka v hodnote 5000 slovenských korún (obr. 31) bola zavedená v roku 1995, mala rôzne dotlače, pribudli jej ochranné prvky. Na lícnej strane bankovky je portrét M. R. Štefánika doplnený po ľavej strane výtvarnými prvkami znázorňujúcimi Slnko a polmesiac charakterizujúce časť jeho života, ktorú venoval výskumom a pozorovaniam v oblasti astronómie. Na rubovej strane bankovky je zobrazená mohyla M. R. Štefánika na Bradle. Cez tlačový obrazec sa prelína časť súhvezdia Veľkej medvedice a v pravej hornej a dolnej časti obrazca sú vyobrazené kvety ponikleca veľkokvetého. Autorom výtvarného návrhu bol Jozef Bubák, autorom ryteckého prepisu Václav Fajt [2].

Obr. 31. Bankovka 5000 SK vzor 1995

Vzor bankovky 5000 SK z roku 1999 uvedený na obr. 32 má pridaný optický premenlivý prvok.

Obr. 32. Bankovka 5000 SK vzor 1999

2.3.2 Nezrealizované návrhy bankoviek

Firma I. B. Pichla (rytec František Franěk) urobila v roku 1919 niekoľko návrhov na československé bankovky. Nakoľko vtedy sa špekulovalo o názve československej meny a preto na návrhoch nájdeme označenie frank ako aj označenie koruna. Ide o nominály 10, 50, 100 a 1000 frankov a 1000 korún. Pri návrhoch na 1000 frankov existujú obojstranné ale i jednostranné návrhy s vyobrazením zelených Hradčian v červenom poli ako rubová strana a lícna strana s motívom Legionárov a M. R. Štefánika (obr. 33) [15].

Obr. 33. Návrh 1000 frankovej bankovky, rytecká dielňa I. B. Pichla

Jednostranný návrh 1000 korunovej bankovky je uvedený na obr. 34 [16].

Obr. 34. Jednostranný návrh 1000 korunovej bankovky, rytecká dielňa I. B. Pichla

2.3.3 Suvenírové bankovky s 0 € hodnotou

Zero Euro Souvenir sa tlačí na bankovkový papier skutočných euro bankoviek. Tento turistický suvenír s nominálnou hodnotou 0€ disponuje ochrannými prvkami (mikrotlač, hologram, UV ochranné prvky, ...) rovnako ako pravé euro bankovky. Zero Euro Souvenir má veľkosť 20€ a farbu pripomínajúcu 500€ bankovky. Jeho fenomén vznikol v roku 2015 vo Francúzku za účelom podpory turizmu, najmä skrz propagáciu kultúrnych pamiatok, múzeí a galérií, zábavných a turistických atrakcií. Našiel si okruhy svojich zberateľov aj u nás a niekoľko jeho vydaní je aj na pamiatku M. R. Štefánika (obr. 35). Autorom grafického návrhu bol Matej Gábriš [17].

Obr. 35. 0 € suvenírové bankovky s M. R. Štefánikom z roku 2019

2.3.4 Suvenírové bankovky Gábrišovky

Matej Gábriš vydal v roku 2019 v rámci svojich bankoviek, tzv. "Gábrišoviek", viacero typov bankoviek venovaných M. R. Štefánikovi (obr. 36). Posledná z bankoviek je polymérová.

Obr. 36. Gábrišovky z roku 2019 s M. R. Štefánikom

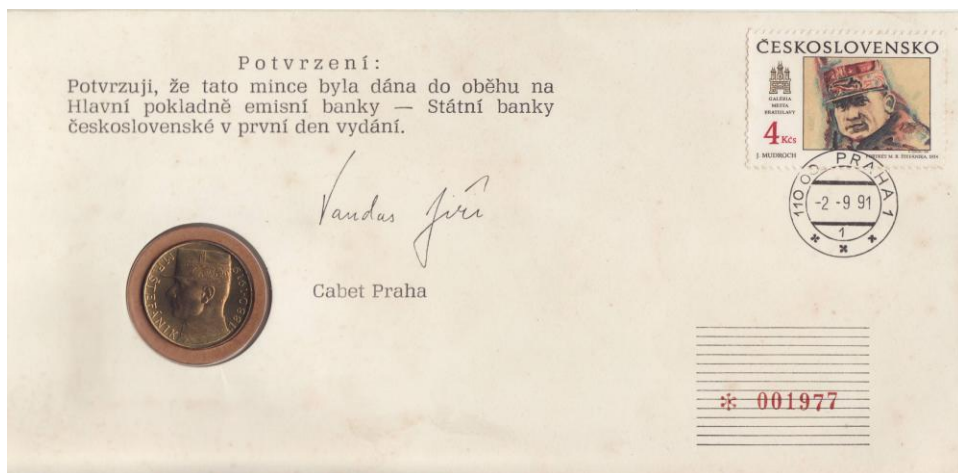
2.3.5 Mince

Na rozdiel od bankoviek, prvá minca s portrétom M. R. Štefánika sa objavila až v roku 1991. Štátna banka Československá začala vydávať kovové mince hodnoty 10 Kčs s federálnym znakom od roku 1990 (portrét T. G. Masaryka). V roku 1991 bola vydaná minca 10 Kčs aj s portrétom M.R. Štefánika (obr. 37), v roku 1992 s portrétom A. Rašína. V roku 1992 boli vyrazené mince s rokom 1993 s portrétom T.G. Masaryka a M. R. Štefánika, ale nasledovalo rozdelenie štátu. 15. 10. 1992 vstúpila do platnosti vyhláška Štátnej banky č. 463/1992 Zb. čím sa zlegalizoval vstup do obehu oboch už vyrazených mincí s rokom 1993, hoci ČSFR od januára 1993 už neexistovala. Výtvarný návrh reverzu mince s portrétom M. R. Štefánika spracoval Drahomír Zobek [14].

Obr. 37. 10 Kčs z roku 1991

Na obr. 38 je príležitostná obálka k prvému dňu vydania 10 Kčs mince z roku 1991 so známkou Historická Bratislava s portrétom M. R. Štefánika.

Obr. 38. Príležitostná obálka k prvému dňu vydania 10 Kčs mince

V ponuke Národnej pokladnice, s. r. o. bola táto minca predávaná v prevedení s nanesením zlata a ródia (obr. 39) [18].

Obr. 39. Zušľachtená minca 10 Kčs zlatom a ródiom

V roku 2003 vydala Národná banka Slovenska kazetu s pamätnými mincami s motívmi slovenských bankoviek. Autormi reliéfnych prepisov bankoviek sú Štefan Novotný (lícne strany) a Mária Poldaufová (rubové strany). Súčasťou je aj minca v nominálnej hodnote 5000 Sk s motívom M. R. Štefánika (obr. 40) [2].

Obr. 40. Pamätné mince s motívmi slovenských bankoviek

Ďalšími významnými rokmi sú roky 2018 (100. rokov ČSR) a 2019 (100. rokov od úmrtia M. R. Štefánika), kedy 2 mince vydáva Národná banka Slovenska a jednu mincu Česká národná banka.

Dňa 24. októbra 2018 vydala Česká národní banka obehové 20 Kč mince bežnej kvality (obr. 41) - Významné osobnosti československého státu (T. G. Masaryk, M. R. Štefánik a E. Beneš). Autorom výtvarného návrhu bol Vladimír Oppl [19].

Obr. 41. M. R. Štefánik – 20 Kč z roku 2018

25. 4. 2019 emituje Národná banka Slovenska 2 € pamätnú mincu v náklade 1 milión mincí (balené v rolkách po 25 ks), z toho 2 000 mincí v proof-like vyhotovení, ktoré sú určené na propagačné účely Národnej banky Slovenska (obr. 42 a obr. 43). Autorom výtvarného návrhu bol Peter Valach [2].

Obr. 42. Pamätná 2 € minca Slovenska z roku 2019

Obr. 43. Štefánik 2 € v proof-like vyhotovení na propagačné účely NBS

Na trhu sú dostupné aj farebné/kolorované 2 € mince (obr. 44), ktoré sa stali doplnkom alebo spestrením pri zbieraní euro mincí.

Obr. 44. Kolorované 2 € mince M. R. Štefánika

V rovnaký deň, 25. 4. 2019, vychádza aj 10 € strieborná zberateľská minca venovaná pamiatke M. R. Štefánika (obr. 45). Na rube zberateľskej mince je vyobrazený portrét M. R. Štefánika, v pravej časti mincového poľa doplnený dvojplôšnikom typu Caproni, na ktorého palube Milan Rastislav Štefánik v roku 1919 zahynul. Výtvarnými autormi sú Mária Poldaufová (averz) a Ivan Řehák (reverz), rytec Dalibor Schmidt [2].

Obr. 45. Strieborná zberateľská 10 euro minca Slovenska z roku 2019

Národná banka Slovenska na svoje propagačné účely vydala sadu 10 € striebornej zberateľskej mince v proof vyhotovení a 2 € pamätnej mince v proof-like vyhotovení v drevenej kazete (obr. 46).

Obr. 46. Sada zberateľskej 10 € + pamätnej 2 € mince s M. R. Štefánikom

Mincovňa Kremnica v apríli 2019 k 100. výročiu úmrtia M. R. Štefánika vydala zberateľskú kartu (obr. 47), ročníkový súbor slovenských euro mincí 2019 (obsahuje 2€ Štefánik) (obr. 48) a pamätný list (obr. 49) [20].

Obr. 47. Zberateľská karta 2019

Obr. 48. Ročníkový súbor 2019

Obr. 49. Pamätný list 2019

2.3.6 Medaily

V roku 2015 bola vydaná spoločná emisia Mincovne Kremnica a Českej mincovne - Súbor dvoch medailí M.R. Štefánik a T.G. Masaryk - významné osobnosti ČSR (obr. 50). Súbor bol v dvoch vyhotoveniach, v zlate a v striebre. Autormi návrhov boli Š. Novotný, a MgA. M. Dašek [21].

Obr. 50. Súbor medailí M.R. Štefánik a T.G. Masaryk, 2015

V roku 2019, pri 100. výročí úmrtia M. R. Štefánika, vydáva Mincovňa Kremnica medailu (obr. 51) vo viacerých prevedeniach:

- Au 999/1000, ø 30 mm, 15,5 g, PROOF, 50 ks limitovaná emisia
- Ag 999/1000, ø 34 mm, 20 g, PROOF, 300 ks limitovaná emisia
- mosadz, ø 34 mm, 15,4 g, pozlátené/postriebrené/patinované [20]

Obr. 51. Medaila – 100. výročie úmrtia M. R. Štefánika, 2019

V roku 2019 Mincovňa Kremnica vydáva formou medailí aj nezrealizované motívy slovenských zberateľských mincí – 10€ Milan Rastislav Štefánik – 100. výročie úmrtia. Súbor obsahuje dve medaily s motívmi nezrealizovaných

návrhov zo súťaže na zberateľskú mincu. Obe medaily sú umiestnené v drevenej kazete (obr. 52). Vyhotovenie je Ag 999/1000, ø34 mm, 20 g, 200 ks limitovaná a číslovaná emisia [20].

Obr. 52. Súbor nezrealizovaných motívov mince 10 € M. R. Štefánik – 100. výročie úmrtia

Aktívnou vo vydávaní medailí s portrétom M. R. Štefánika je aj Národná pokladnica, s. r. o. Počet ňou vydaných zberateľských predmetov (najmä medailí) súvisiacich s pamiatkou na M. R. Štefánika už vrátane upravenej 10 Kčs z roku 1993 (obr. 39) presiahol počet 20 [18]. Ďalšie produkty Národnej pokladnice sú na obr. 53 a obr. 54.

Pamätná medaila M. R. Štefánik a jeho návrhy a vynálezy

Pamätná medaila M. R. Štefánik a krajanské spolky

Pamätná medaila M. R. Štefánik a jeho vyznamenania

Pamätná medaila M. R. Štefánik a jeho pomníky

Pamätná medaila M. R. Štefánik a jeho úmrtie

Pamätná medaila M. R. Štefánik ako minister vojny

Obr. 53. Zberateľské predmety Národnej pokladnice k pamiatke M. R. Štefánika

Pamätná medaila M. R. Štefánik a Janssenova cena

Pamätná medaila M. R. Štefánik ako fotograf

Pamätná medaila M. R. Štefánik a jeho osudové ženy

Milan Rastislav Štefánik na pamätnej medaile v rýdzom zlate

Najväčší Slovák M. R. Štefánik uctený rýdzim zlatom!

Pamätná medaila k 140. výročiu narodenia M. R. Štefánika

100. výročie úmrtia M. R. Štefánika

Život Štefánika uctený rýdzim zlatom

Vreckové hodinky s mincou M.R. Štefánik

Najväčšie legendy Slovenska v rýdzom striebre

Česko-slovenská národná rada - M. R. Štefánik v rýdzom striebre

Obr. 54. Zberateľské predmety Národnej pokladnice k pamiatke M. R. Štefánika

3. Záver

V rámci mojej práce som sa pokúsil zdokumentovať zberateľské predmety v oblasti filatelie, filokartie a numizmatiky spojené s významnou osobnosťou slovenských dejín, Milanom Rastislavom Štefánikom. Sú zo všetkých oblastí filatelie (známky, hárčeky, poštové pečiatky, príležitostné korešpondenčné lístky, FDC, atď.), filokartie (pohľadnice) a numizmatiky (bankovky, mince, medaily).

Práca je určená hlavne zberateľom, ktorí sa rozhodli alebo sa rozhodnú vytvoriť si relatívne ucelenú zbierku predmetov vydaných k jeho pamiatke. Aj keď som sa pokúsil zdokumentovať väčšinu zberateľských predmetov venovaných jeho osobnosti (bolo ich cez 150), najmä v oblasti príležitostných lístkov prítlačou, FDC, pamätných listov a pohľadníc nemusí byť tento zoznam konečný. V práci som sa tiež nevenoval ďalším oblastiam zberateľstva, ako sú telefónne karty a odznaky, kde M. R. Štefánik tiež zaberá svoje významné miesto. Samozrejme, aj v čase bude istotne počet zberateľských predmetov k jeho pamiatke narastať.

4. To najdôležitejšie o mojej ročníkovej práci

V minulosti som si položil otázku: „Ktorá slovenská osobnosť najviac poznačila zberateľstvo, má najviac vydaných položiek v oblasti filatelie, filokartie a numizmatiky?“. Aj na základe vlastnej zbierky som tipoval, že by to mohol byť práve M. R. Štefánik, slovenský astronóm, vedec a vynálezca, fotograf, vojenský letec, brigádny generál ozbrojených síl Francúzska, organizátor, diplomat, politik a štátnik, ktorý patril medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenských a československých dejín. Pri zostavovaní opisu zberateľských predmetov venovaných jeho pamiatke som použil či už podklady z vlastnej zbierky, z literatúry alebo získané na internete. Celkovo sa mi podarilo zdokumentovať viac ako 120 zberateľských predmetov z oblasti filatelie, 5 z oblasti filokartie a viac ako 50 zberateľských predmetov z oblasti numizmatiky. Vydané neboli iba v rámci Československa, Slovenska a Českej republiky, ale aj vo Francúzsku, Francúzskej Polynézii, Srbsku a Guinei. Myslím si, že môj predpoklad o M. R. Štefánikovi, ako najvýznamnejšej slovenskej osobnosti, ktorej bolo vydaných najviac zberateľských položiek vo filatelii a numizmatike je správny, nechávam to na posúdenie čitateľov.

5. Zoznam použitej literatúry

- [1] *Wikipédia – M. R. Štefánik*, [cit. 2024-04-09]. Dostupné na internete:
<https://sk.wikipedia.org/wiki/Milan_Rastislav_%C5%A0tef%C3%A1nik>
- [2] Národná banka Slovenska, Bankovky a mince. [cit. 2024-04-09]. Dostupné na internete: <<https://nbs.sk/bankovky-a-mince/>>
- [3] *Europa-Katalog Ost 2000/2001*, Michel[®], Schwaneberger Verlag GmbH, 2000, ISBN 3 87858 654 X
- [4] *Europa 2018, Band 2*, Michel[®], Schwaneberger Verlag GmbH, 2018, ISBN 978-3-95402-272-4
- [5] *StampWorld.com - the most complete stamp catalogue on the internet | StampWorld*. In [online]. [cit. 2024-04-09]. Dostupné na internete:
<<https://www.stampworld.com/en/>>
- [6] *Rudolf Šulej, Doplnujúce poznatky k Londýnskemu hárčeku 1943* [cit. 2024-04-09]. Dostupné na internete:
<<https://www.postoveznamky.sk/doplnujuce-poznatky-k-londynskemu-harceku-1943>>
- [7] *POFIS, Produkty: Štefánik, Bradlo*. In [online]. [cit.2024-04-09]. Dostupné na internete: <<https://www.pofis.sk/katalog/produkty>>
- [8] *Slovenská pošta: Tlačová správa: Poštovou známkou s motívom historického lietadla M. R. Štefánika si pripomíname 75. výročie Medzinárodnej organizácie civilného letectva (ICAO)* [cit. 2024-04-09]. Dostupné na internete:
<https://www.posta.sk/subory/39768/2019_04_04_motivom-znamky-vyrocia-icao-je-historicke-lietadlo-m-r-stefanika_final.pdf>
- [9] *Poštové známky, Štefánik* [cit.2024-04-09]. Dostupné na internete:
<https://www.postoveznamky.sk/zone_aux_search.php?search=%8Atef%E1nik&sa=H%BEada%9D>

- [10] *Česká pošta, produkty: Boj o českou státnost*. [cit.2024-04-09]
Dostupné na internete: <<https://www.ceskaposta.cz/sluzby/filatelie-a-postfila/znamky/prehled-znamek>>
- [11] *Delcampe, Buying and selling collectables, Štefánik* [cit.2024-04-09]
Dostupné na internete: <https://www.delcampe.net/en_GB/collectables/>
- [12] *Občianske združenie zberateľov Gábrišoviek* [cit.2024-04-09]
Dostupné na internete: <<https://www.gabrisnote.sk/katalog/2019/>>
- [13] *Dejiny centrálného bankovníctva*, Národná banka Slovenska, ISBN 978-80-8043-192-1
- [14] *Nadácia M. R. Štefánika* [cit.2024-04-09]. Dostupné na internete:
<<https://www.nadaciamrs.sk/medaile-rady-a-ceniny/bankovkyamince>>
- [15] *Money trend* [cit.2024-04-09]. Dostupné na internete:
<<https://www.moneytrend.at/navrhy-na-ceskoslovenske-bankovky-z-dielne-fy-i-b-pichl/>>
- [16] *AUREA Numizmatika* [cit.2024-04-09]. Dostupné na internete:
<https://livebid.cz/auction/aurea_84/detail/2066>
- [17] *EuroSouvenir Slovensko, Štefánik* [cit.2024-04-09]. Dostupné na internete:
<<https://www.eurosouvenir.sk/>>
- [18] *Národná pokladnica, Štefánik* [cit.2024-04-09]. Dostupné na internete:
<<https://www.narodnapokladnica.sk/>>
- [19] *Česká národní banka, Bankovky a mince* [cit.2024-04-09].
Dostupné na internete: <<https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/mince/20-kc-vzor-2018-ii/>>
- [20] *Mincovňa Kremnica, Štefánik* [cit.2024-04-09]. Dostupné na internete:
<<https://www.mint.sk/search/node/%C5%A1tef%C3%A1nik>>
- [21] *Česká mincovna, Štefánik* [cit.2023-05-08]. Dostupné na internete:
<<https://ceskamincovna.sk/sada-dvou-zlatych-medaili-t--g--masaryk-a-m-r--stefanik-proof-456-8473-d/>>